

УСТАВНОМ СУДУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Булевар краља Александра број 15
11120 Београд

На основу члана 168 Устава Републике Србије и члана 50. и 51 Закона о уставном суду („Службени гласник РС“ бр. 109/2007, 99/2011 (чл. 38-41. нису у пречишћеном тексту), 18/2013 - Одлука УС РС, 40/2015 - други закон, 103/2015 и 10/2023, подносим

**ИНИЦИЈАТИВА ЗА ПОКРЕТАЊЕ ПОСТУПКА ЗА ОЦЕНУ УСТАВНОСТИ И
ЗАКОНИТОСТИ**

члана 4. Закона о конверзији стамбених кредита индексираних у швајцарским францима („Службени гласник РС“ бр. 31/2019)

Оспореним одредбама прописано је:

„Банка код које корисник отплаћује стамбени кредит, односно која има потраживање по основу тог кредита на дан ступања на снагу овог закона дужна је да понуди конверзију преосталог дуга по том кредиту у дуг индексирани у еврима по курсу за конверзију.

Преостали дуг у смислу става 1. овог члана чини износ главнице на дан конверзије увећан за износ доспеле, а ненаплаћене редовне камате на дан конверзије.

Износ добијен конверзијом из става 1. овог члана умањује се за 38%.

Банка је дужна да на износ дуга из става 3. овог члана примени каматну стопу према понуди која је важила на дан 31. марта 2019. године, за кредите индексирани у еврима који су исте врсте и рочности и имају исти тип каматне стопе (променљива или фиксна) као и стамбени кредит.

Ако банка на дан 31. марта 2019. године није имала у понуди стамбене кредите индексирани у еврима – дужна је да примени каматну стопу из става 9. овог члана.

Ако је банка на дан 31. марта 2019. године имала у понуди стамбене кредите индексирани у еврима, али није имала те кредите који су исте врсте и/или рочности као стамбени кредит – дужна је да примени каматну стопу за стамбене кредите индексирани у еврима намењене за куповину стамбене непокретности, односно за стамбене кредите индексирани у еврима са рочношћу најприближнијом рочности стамбеног кредита.

Ако је стамбени кредит уговорен са фиксном каматном стопом, а банка на дан 31. марта 2019. године није имала у понуди стамбене кредите индексирани у еврима с тим типом каматне стопе – дужна је да примени променљиву каматну стопу коју је, за кредите индексирани у еврима исте врсте и рочности као стамбени кредит, примењивала на тај дан.

Понуда из ст. 4. до 7. овог члана подразумева стандардну, општу понуду и не обухвата понуду која се односи на посебне категорије клијената у смислу погодности на које ови клијенти имају право.

Променљива каматна стопа из ст. 4. до 7. овог члана не може бити већа од 3,4 + тромесечни или шестомесечни ЕУРИБОР, односно фиксна каматна стопа из ст. 4. до 7. овог члана не може бити већа од 4%.

Банка је дужна да у складу са овим чланом сачини нови план отплате кредита.“

Наведена одредба Закона није у сагласности са одредбама **Устава Републике Србије** и то следећих чланова:

16. који гласи: „Спољна политика Републике Србије почива на општепризнатим принципима и правилима међународног права.

Опште прихваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни су део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују. Потврђени међународни уговори морају бити у складу с Уставом.“

19. који гласи: „Јемства неотуђивих људских и мањинских права у Уставу служе очувању људског достојанства и остварењу пуне слободе и једнакости сваког појединца у праведном, отвореном и демократском друштву, заснованом на начелу владавине права.“

21. који гласи: „Пред Уставом и законом сви су једнаки.

Свако има право на једнаку законску заштиту, без дискриминације.

Забрањена је свака дискриминација, непосредна или посредна, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета.“

23. који гласи: „Људско достојанство је неприкосновено и сви су дужни да га поштују и штите. Свако има право на слободан развој личности, ако тиме не крши права других зајемчена Уставом“

25. који гласи: „Физички и психички интегритет је неповредив.

Нико не може бити изложен мучењу, нечовечном или понижавајућем поступању или кажњавању, нити подвргнут медицинским или научним огледима без свог слободно датог пристанка.“

26. који гласи: „Нико не може бити држан у ропству или у положају сличном ропству.“

84. који гласи: „Сви имају једнак правни положај на тржишту.

Забрањени су акти којима се, супротно закону, ограничава слободна конкуренција, стварањем или злоупотребом монополског или доминантног положаја.

Права стечена улагањем капитала на основу закона, не могу законом бити умањена.

Страна лица изједначена су на тржишту са домаћим.“

Наведена одредба нију у сагласности ни са **Законом о облигационим односима** и то следећим члановима:

12. који гласи „ У заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа стране су дужне да се придржавају начела савесности и поштења.“

13. који гласи „(1) Забрањено је вршење права из облигационих односа противно циљу због кога је оно законом установљено или признато.“

14. који гласи „У заснивању облигационих односа стране не могу установљавати права и обавезе којима се за било кога ствара или искоришћава монополски положај на тржишту.“

15. став 1. који гласи „У заснивању двостраних уговора стране полазе од начела једнаке вредности узајамних давања.“

16. који гласи „Свако је дужан да се уздржи од поступка којим се може другом проузроковати штета.“

18. који гласи „(1) Страна у облигационом односу дужна је да у извршавању своје обавезе поступа са пажњом која се у правном промету захтева у одговарајућој врсти облигационих односа (пажња доброг привредника, односно пажња доброг домаћина).

(2) Страна у облигационом односу дужна је да у извршавању обавезе из своје професионалне делатности поступа с повећаном пажњом, према правилима струке и обичајима (пажња доброг стручњака).

(3) Страна у облигационом односу дужна је да се у остваривању свог права уздржи од поступка којим би се отежало извршење обавезе друге стране.“

21. који гласи „(1) Стране у облигационим односима дужне су да у правном промету поступају у складу са добрим пословним обичајима.“

46. који гласи „(1) Уговорна обавеза може се састојати у давању, чињењу, нечињењу или трпљењу.

(2) Она мора бити могућа, допуштена и одређена, односно одредива.“

47. који гласи „Кад је предмет обавезе немогућ, недопуштен, неодређен или неодредив, уговор је ништав.“

51. који гласи „(1) Свака уговорна обавеза мора имати допуштен основ.

(2) Основ је недопуштен ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима.

(3) Претпоставља се да обавеза има основ иако није изражен.“

52. који гласи „Ако основ не постоји или је недопуштен, уговор је ништав.“

53. који гласи „(1) Побуде из којих је уговор закључен не утичу на његову пуноважност.

(2) Али, ако је недопуштена побуда битно утицала на одлуку једног уговарача да закључи уговор и ако је то други уговарач знао или морао знати, уговор ће бити без дејства.“

103. који гласи „(1) Уговор који је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима ништав је ако циљ повређеног правила не упућује на неку другу санкцију или ако закон у одређеном случају не прописује што друго.“

105. који гласи „(1) Ништавост неке одредбе уговора не повлачи ништавост и самог уговора, ако он може опстати без ништаве одредбе, и ако она није била ни услов уговора ни одлучујућа побуда због које је уговор закључен.

(2) Али ће уговор остати на снази чак и ако је ништава одредба била услов или одлучујућа побуда уговора у случају кад је ништавост установљена управо да би уговор био ослобођен те одредбе и важио без ње.“

109. који гласи „(1) На ништавост суд пази по службеној дужности и на њу се може позивати свако заинтересовано лице.

(2) Право да захтева утврђење ништавости има и јавни тужилац.“

110. „Право на истицање ништавости не гаси се.

268. који гласи „Уговорна страна која је дужна да обавести другу страну о чињеницама које су од утицаја на њихов међусобни однос, одговара за штету коју претрпи друга страна због тога што није била на време обавештена.“

462. став 1 који гласи „(1) Ако уговором о продаји цена није одређена, а ни уговор не садржи довољно података помоћу којих би се она могла одредити, уговор нема правно дејство.“

Оспорена одредба је такође и у супротности са члановима **ранијег важећег Закона о заштити потрошача** то следећих чланова:

3. који гласи „Основна права потрошача у смислу овог закона јесу права на:

- 1) задовољавање основних потреба - доступност најнужнијих производа и услуга, хране, одеће, обуће и стамбеног простора, здравствене заштите, образовања и хигијене;
- 2) сигурност - заштита од производа, производних процеса и услуга штетних по живот и здравље;
- 3) информисаност - располагање чињеницама од значаја за правилан избор и заштиту од непоштене огласне поруке или ознаке на производима које могу потрошача да доведу у заблуду;
- 4) избор - могућност избора између више производа и услуга, по прихватљивим ценама и уз гарантовано добар квалитет;
- 5) глас потрошача - заступљеност интереса потрошача у процесу доношења и спровођења политике заштите потрошача, као и у поступку увођења нових производа и услуга;
- 6) обештећење - добијање правичне накнаде за лажно приказивање својстава производа и услуга, неквалитетне производе или незадовољавајуће услуге;
- 7) образовање потрошача - стицање основних знања и способности потребних за правилан и поуздан избор производа и услуга, знања о основним правима и одговорностима потрошача и начинима како се та знања могу остваривати;
- 8) здраву животну средину - живот и рад у окружењу које не представља опасност за здравље потрошача.“

11. који гласи „Приликом куповине производа, односно коришћења услуга потрошач има право да његови економски интереси буду заштићени.“

17. који гласи „Потрошач мора бити обавештен о важећој цени производа и услуге.

Обавештење о цени из става 1. овог члана даје се јасним истицањем цене на видном месту, на производу, поред производа и у ценовнику услуге, као и у свакој понуди за закључење уговора о продаји производа и услуге.

Цена мора бити исказана за јединицу мере, комплетан производ или одређену количину производа.

Код производа који је претходно упакован у паковање различито од јединице мере, поред цене за то паковање, мора бити истакнута и цена по јединици мере за исти производ.

Код производа у расутом стању истиче се само цена за јединицу мере.“

18. који гласи „Обавештење о цени из члана 17. овог закона, не може доводити у заблуду потрошача у погледу висине цене, односно стварати утисак:

- 1) да је цена нижа него што јесте;
- 2) да су у цену укључене посебне услуге за које се плаћа посебна цена;
- 3) да је цена била или да ће бити повећана или снижена за одређено време или за одређени износ.“ и члана

29. који гласи „Уговор о потрошачком кредиту сачињава се у писменој форми.

Давалац потрошачког кредита дужан је да, пре закључења уговора, у писменој форми обавести потрошача о највишем износу потрошачког кредита, о годишњој каматној стопи и условима под којима се она може променити, о трошковима кредита који се наплаћују у време закључења уговора и условима под којима се они могу променити, као и о условима и поступку раскида уговора. „

Исто тако спорна одредба је противна одредбама **сада важећег Закона о заштити потрошача** и то чланова:

41. који гласи „Уговорна одредба обавезује потрошача ако је изражена једноставним, јасним и разумљивим језиком и ако би је схватио разуман човек потрошачевог знања и искуства. Трговац је дужан да са садржајем уговорне одредбе упозна потрошача пре закључења уговора, на начин који с обзиром на употребљено средство комуникације потрошачу пружа стварну могућност да се упозна са садржином одредбе.

Уговорна одредба обавезује потрошача ако је потрошач на њу пристао.

Уговорна одредба чију је садржину одредио трговац на начин који наводи да је потрошач пристао на њу, осим ако изричито не нагласи да одредбу није прихватио, не обавезује потрошача.“

42. који гласи „Нејасне одредбе уговора између потрошача и трговца тумаче се у корист потрошача.“ и

43. који гласи „Неправичне уговорне одредбе су ништаве.

Неправична уговорна одредба је свака одредба која, противно начелу савесности и поштења, има за последицу значајну несразмеру у правима и обавезама уговорних страна на штету потрошача.

Критеријуми на основу којих се утврђује да ли је одређена одредба уговора неправична су:

- 1) природа робе или услуга на које се уговор односи;
- 2) околности под којима је уговор закључен;
- 3) остале одредбе истог уговора или другог уговора са којим је уговор у вези;
- 4) начин на који је постигнута сагласност о садржини уговора и начин на који је потрошач обавештен о садржини уговора.“

Напошетку, спорна одредба је противна и одредбама **Закона о заштити корисника финансијских услуга** и то чланова:

13. који гласи „Корисник има право да од даваоца финансијске услуге, у писменој форми или на другом трајном носачу података, без накнаде добије информације, податке и инструкције који су у вези с његовим уговорним односом с даваоцем, на начин и у роковима утврђеним уговором.“ и

15. који гласи „Банка и давалац лизинга дужни су да, при оглашавању депозитних и кредитних услуга и послова лизинга код којих огласна порука садржи каматну стопу или било који нумерички податак који се односи на цену или приход, јасно и прецизно на репрезентативном примеру наведу:

- врсту депозита/кредита/предмета лизинга;
- висину и променљивост годишње номиналне каматне стопе;
- ефективну каматну стопу;
- валуту у којој се уговара депозит/кредит/лизинг;
- период на који се уговара депозит/кредит/лизинг;
- критеријуме за индексирање депозита/кредита/лизинга;
- укупан износ депозита/кредита;
- све трошкове који падају на терет корисника.

При оглашавању лизинга, давалац лизинга, поред података из става 1. овог члана, дужан је да наведе и следеће податке:

- бруто набавну вредност предмета лизинга, висину учешћа и износ нето финансирања;

- број и износ рата лизинг накнаде, као и период у коме рате доспевају за наплату (месечно, тромесечно и сл.).

При оглашавању из ст. 1. и 2. овог члана, износ ефективне каматне стопе треба да буде назначен, односно написан тако да је уочљивији од осталих елемената.

Оглашавањем из ст. 1. и 2. овог члана сматра се оглашавање у смислу закона којим се уређује оглашавање - оглашавање у средствим“

Такође из свих наведених разлога Иницијативу за покретање поступка уставности и законитости подносимо и против свих преосталих чланова Закона о конверзији стамбених кредита индексираних у швајцарским францима („Службени гласник РС“ бр. 31/2019) , односно против наведеног Закона у целиности, обзиром да је противустанован, противан другим законима и неправедан, те није равноправно третирао обе уговорне стране код стамбених кредита индексираних у швајцарским францима, продубио је јаз у погледу вређања уставних и законских права корисника кредита, те довео до озакоњења неуставног и незаконитог поступања давалаца кредита-банака и давалаца услуге финансијског лизинга које су злоупотребом права и поверења једнострано кршећи законске обавезе у највећем броју случајева економски уништиле грађане - кориснике кредита а њихове непокретности продала испод сваке тржишне цене.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I

БАНКЕ И ЛИЗИНГ ДРУШТВА СЕ НИСУ ЗАДУЖИЛЕ У ЦХФ ВАЛУТИ И НИСУ КЛИЈЕНТИМА УРУЧИВАЛЕ ПИСАНА ОБАВЕШТЕЊА О СВИМ УСЛОВИМА СОПСТВЕНОГ РАЗДУЖЕЊА ПРЕМА ЊЕНОМ ПОВЕРИОЦУ И ОБАВЕШТЕЊЕ О ПРЕВАЉИВАЊУ СВИХ ПРАВНИХ И ЕКОНОМСКИХ ПОСЛЕДИЦА ВАЛУТНОГ РИЗИКА !!!

Собзиром на правну природу и правно-економске последице клаузуле о преваљивању валутног ризика са банке на корисника кредита, у пракси је спорна правна ваљаност уговорене клаузуле којом се успоставља индексирање динарског износа пласираних кредитних средстава применом курса швајцарског франка. Одговор на то питање је условљен постојањем стварне воље корисника кредита да разуме и свесно прихвати све економско-финансијске последице преузетог валутног ризика. Постојање неспорне воље за преузимање валутног ризика од стране корисника кредита или корисника финансијског лизинга је нужно и када банка предходно задужена средства у иностраној валути на међународном тржишту пласира кориснику кредита у динарској противвредности конституисањем обавезе њиховог враћања применом курса валуте извора пласмана. У том случају, банка и лизинг друштва су дужни да кориснику кредита и кориснику финансијског лизинга у писаној форми предочи све услове сопственог раздужења према њеном повериоцу. Писано обавештење о преваљивању свих правних и економских последица валутног ризика са банке односно лизинг друштва на корисника кредита или корисника финансијског лизинга битан је услов за пуноважност уговорне клаузуле о индексацији динарског дуга применом курса швајцарског франка и када пласирана динарска средства кредита нису прибављена претходним задужењем банке на међународном тржишту у тој валути. И у том случају корисник кредита или финансијског лизинга се писаним обавештењем мора на њему разумљив начин информисати да извор пласираних динарских средстава кредита или финансијског лизинга није предходно задужење банке у уговором опредељеној валути-швајцарским францима, већ се курс те валуте примењује само као уговором опредељени начин индексирања пласираних динарских средстава.

Стога потребно је утврдити да ли су и под којим условима банка односно лизинг друштво прибавили кредитна средства пласирана корисницима кредита односно финансијског лизинга на међубанкарском девизном тржишту. Ако јесу потребно је утврдити, по ком курсу је извршен трансфер тих средстава, односно да ли је банка-лизинг друштво у обавези да прибављена средства врати у тој или у другој валути и по ком курсу се врши обрачун њиховог дуга. Такође неопходно је утврдити да ли су банке и лизинг друштва кориснику кредита или кориснику финансијског лизинга у писаној форми предочиле све услове сопственог раздужења према њеном повериоцу, те да ли су им уручили писано обавештење о преваљивању свих правних и економских последица валутног ризика са банке односно лизинг друштва на корисника кредита или корисника услуге лизинга. То су одлучне чињенице којима се опредељује основаност тужбеног захтева, а суд је дужан њихово постојање утврдити у складу са правилом о терету доказивања.

Докази: Пресуде ВКС Прев 199/2017 од 22.02.2018. и Прев.348/2019 од 25.06.2020.г. Правно схватање Врховног касационог суда 02.04.2019.године.

У пракси не постоје задужење банака у валутама швајцарског франка, осим код три банке у Србији, у врло малом износу и на кратак рок, али наравно може се истражити да ли се ради о стварним кредитима и новцу који је у Србију ушао и као такав размењен код централне банке или се ради о валутним сваповима који само формално обезбеђују валутну усклађеност. Посебно треба истаћи да када банка пласира динарски кредит, њена валутна неусклађеност и ризици у том смислу не постоје. Банци и не треба да има нечији депозит у валути швајцарског франка да би могла кориснику кредита да исплати динаре.

II

БАНАКЕ И ЛИЗИНГ ДРУШТВА У ПРАКСИ НИСУ ИНФОРМИСАЛЕ КОРИСНИКЕ КРЕДИТА И ФИНАНСИЈСКОГ ЛИЗИНГА О МОГУЋИМ РИЗИЦИМА ЦХФ ВАЛУТНЕ КЛАУЗУЛЕ

Овакав приступ и понашање банке-даваоца кредита и лизинг друштва-даваоца финансијског лизинга представља њихову законску обавезу утемељену одредбама члана 12, 13, 14, 15 и 16 Закона о облигационим односима који обавезује учеснике да се при заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа придржавају начела савесности и поштења, начела забране злоупотребе права, начела забране стварања и искоришћавања монополског положаја, начела једнаке вредности давања и начела забране проузроковања штете. Обавеза банке да поштено поступа и упозори корисника кредита на стварни ризик и економске последице које таква клаузула производи конституисано је и императивним одредбама чл. 3, 11, 17, 18. и 29. ранијег важећег Закона о заштити потрошача, односно одредбама чл. 41, 42. и 43. сада важећег Закона. Таква обавеза банке је прописана и одредбама чл. 13. и 15. Закона о заштити корисника финансијских услуга.

Дакле принцип поштеног промета у облигационим односима потрошача, односно корисника услуга и продавца, као и даваоца услуга по Закону о заштити потрошача („Службени гласник РС“ број 79/05), као и касније донетим савременим законима, који регулишу област заштите потрошача, одредбама члана 3. став 1. Закона, прописивала је право потрошача на информисаност. То право је подразумевало обавештење о свим чињеницама од значаја за његов правилан избор и заштиту од непоштеног промета. Информације о својствима производа и услуга и условима продаје по одредби члана 46. став 1. истог Закона, морају бити

тачне, потпуне, основане, недвосмислене, јасне и благовремене. Закон у члану 11. установљава право потрошача на заштиту његових економских интереса при куповини производа, односно коришћења услуга. Прописана права потрошача, односно корисника услуга су истовремено обавеза продавца, односно даваоца услуга. Та права се сходно одредби члана 43. истог Закона односе и на финансијске услуге. Испуњење тих обавеза мора се ценити са становишта неспорно стручног знања банке-даваоца кредита или лизинг друштва-даваоца финансијског лизинга и њихове обавезе да искуствено сагледају раније промене курса швајцарског франка и објективно оцене да ли је енормни раст курса те валуте могуће очекивати у уговореном периоду враћања одобрених кредитних средстава. Банка као финансијска организација која се професионално бави кредитним пословима и лизинг друштво, које се професионално бави пружањем услуга финансијског лизинга су могле и морале знати да ће у догледно време доћи до енормног скока курса швајцарског франка у односу на евро и динар. Такав закључак се потврђује историјским подацима о кретању курсева свих валута. Они су били доступни и знани банкама-даваоцима кредита и лизинг друштвима-даваоцима услуга финансијског лизинга, који су иначе и ћерке фирме банака па су такве информације извесно морале имати. Предвидљивост енормног раста курса швајцарског франка потврђује се и анализом Удружења за заштиту корисника финансијских услуга АСУФИН. У том документу је изнета тврдња да су банке благовремено биле упознате са потцењеношћу курса швајцарског франка и имале сазнање о очекиваном расту курса те валуте почев од 2008.године. Оваква предвиђања су се и у пракси остварила. То се документује прегледом курса динара према страним валутама у периоду од 1997. до 2019. године датог у годишњем извештају Народне банке Србије и њеном статистичком билтену.

Стога је очито да су банке-даваоци кредита и лизинг друштва -даваоци услуге финансијског лизинга индексираних применом курса швајцарског франка могле и морале предвидети енормни раст курса те валуте. Шта више, оне су имале извесно сазнање да ће нагли скок курса швајцарског франка наступити током 2008.године. Из тих разлога, а сходно наведеним основним начелима Закона о облигационим односима и императивним одредбама Закона о заштити потрошача и Закона о заштити корисника финансијских услуга, банке и лизинг друштва као њихове ћерке фирме, су као организације са посебним степеном финансијског знања и обавезе професионалног обављања делатности кредитирања односно пружања услуга финансијског лизинга, **биле дужне да пре закључења спорних уговора о кредитима и финансијским лизинзима индексираних применом курса швајцарског франка потпуно и за просечног потрошача разумљивим језиком писаним путем информишу кориснике кредита и лизинга о свим пословним ризицима и економским последицама које преузимају пристајањем да се динарски износ њихових дуговања индексира применом курса швајцарског франка**

Тим поводом учињени пропусти су довели до конституисања неправичних уговорних одредби којима су нарушена најважнија начела Закона о облигационим односима који обавезује учеснике да се при заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа придржавају начела савесности и поштења, начела забране злоупотребе права, начела забране стварања и искоришћавања монополског положаја, начела забране проузроковања штете и начела једнаке вредности давања и то све све на штету корисника кредита и финансијског лизинга у смислу одредбе члана 105 у вези члана 103 Закона о облигационим односима и битни су за оцену ништавости у складу са чланом 109 Закона о облигационим односима, а на шта суд мора да пази по службеној дужности.

III

БАНКЕ И ЛИЗИНГ ДРУШТВА СУ УГОВАРАЛИ ДВОСТРУКО ОБЕЗБЕЂЕЊЕ КРЕДИТА И ФИНАНСИЈСКИХ ЛИЗИНГА

Приликом закључења уговора о кредиту банке и лизинг друштва су закључили уговоре противно забрани двоструког обезбеђења јер су **своја потраживања по основу уговора обезбедили двоструком клаузулом, тачније уговарањем валутне клаузуле и клаузуле о променљивој каматној стопи**. На тај начин кумулативном применом ова два променљива елемента има за циљ монополски профит који банке и лизинг друштва остварују искоришћавањем своје економске позиције наметањем неправичних услова уговора. Овако уговорена двострука заштита је такође супротна начелу равноправности страна у облигационом односу, начелу злоупотребе права, начелу забране стварања и искоришћавања монополског положаја, начелу једнаке вредности узајамног давања и обавеза уговорних страна да се у остваривању својих права уздрже од поступања којима би се отежало извршење обавезе друге стране. Суд у складу са чланом 109 Закона о облигационим односима по службеној дужности мора да пази на ништавост таквих уговора.

Такође, према одредби чл. 395 Закона о облигационим односима, допушта се уговарање валутне клаузуле, чији је смисао заштита повериоца од већег пада вредности домаћег новца од дана закључења уговора до његове потпуне реализације (трајни уговори са новчаном обавезом, као што су уговори о кредиту или финансијском лизингу). Према овој одредби уговарачи могу одредити обавезу дужника у домаћој валути везујући је за противвредност неке стране валуте на одређени дан, а све у једном једином циљу да се поверилац-банка или лизинг друштво, заштите од евентуалне девалвације валуте.

Сврха валутне клаузуле јесте да је дужник у време доспелости новчане обавезе дужан вратити повериоцу исту или приближно исту количину новца који му је овај дао у време закључења уговора увећано за уговорену камату. Значи да је сврха валутне клаузуле заштитна, а не профитна и њоме се обезбеђује еквиваленција узајамних давања у ситуацији девалвације домаће валуте.

Од почетка закључивања уговора о кредитима у ЦХФ домаћа валута гледано у односу на ЦХФ је порасла знатно више него у односу на ЕУР, па самим тим уколико се банка односно лизинг друштва нису задужили у ЦХФ валути (што је у пракси било у 99% случајева) они нису имали разлога да у обзир узимају вредност ЦХФ на дан обрачуна, него само и једино вредност курса ЕУР на дан закључења уговора, односно пуштања у оптицај средстава и доспећа сваког појединачног ануитета. Примењени курс ЦХФ који је знатно порастао у односу на раст курса ЕУР битно нарушава начело једнаке вредности узајамних давања, а банци и лизинг друштву је омогућило остваривање екстра профита, за који су они са својим неспорно стручним знањем, даваоца кредита и финансијског лизинга и њихове обавезе да искуствено сагледају раније промене курса швајцарског франка и објективно оцене да ли је енормни раст курса те валуте могуће очекивати у уговореном периоду враћања одобрених кредитних средстава односно финансијског лизинга и о томе све, пре склапања уговора упознају потрошаче, а што они нису чинили.

Исто тако уговарањем променљиве каматне стопе цена кредита као његов битан елемент према одредби члана 462 став 1) Закона о облигационим односима „Ако уговором о продаји цена није одређена, а ни уговор не садржи довољно података помоћу којих би се она могла одредити, уговор нема правно дејство“, произилази да је обавеза плаћања уговорене камате битан састојак уговора о кредиту јер она представља накнаду тј. цену коју корисник кредита плаћа за то што му је банка ставила на располагање одређени износ новачних средстава. Тачније одредба о променљивој каматној стопи као цени кредита обавезу тужиоца из уговора о кредиту чини неодређеном и неодредивом, будући да члан 46 став 2 ЗОО налаже да уговорна

обавеза „мора бити могућа, допуштена и одређена, односно одредива“ па уколико није, према одредби чл. 47 ЗОО „Кад је предмет обавезе немогућ, недопуштен, неодређен или неодредив, уговор је ништав.“

Дакле, битни састојци уговора су они делови уговора који га чине одређеним правним послом и без којих он не би могао постојати.

Камата код кредита је цена која МОРА БИТИ ОДРЕЂЕНА И ОДРЕДИВА јер супротно томе ако није одређена и одредива, на темељу закона, уговор је ништав.

Уговор о кредиту или лизингу код којег је одређено да се цена тог кредита или лизинга мења, не може бити одређена тако да банка или лизинг друштва једнострано одређује ту цену, без да зајмопримац или корисник лизинга зна на који начин и када се та цена мења, па такав уговор нема битан састојак, без којег тај правни посао не може постојати, а склопљени уговор је ништав, јер одлука банке или лизинг друштва о начину и роковима измене камате је једнострано непоштени услов, а чинидба није одређена и одредива. Дакле укупну цену кредита одређују банке или лизинг друштва својим једностраним одлукама.

Променљиви параметар је најбитнији дио камате јер о њему зависи висина камате, када и како се мења камата. Када није познат тај елемент камате, није одређен најбитнији дио камате нити је таква камата ваљана, а без камате уговор о кредиту је ништав.

Све друго нема упориште у закону и не може се сувисло појаснити да би без дела камате та камата могла бити ваљана у почетној висини, при томе ни маржа није одређена ни одредива, па ни други дио камате није ваљан и ништав је.

Будући да су две најважније уговорне одредбе цена кредита (камата) и предмет кредита (ЦХФ валутна клаузула) унете у све уговоре о кредиту или лизингу противно забрани двоструког обезбеђења, а да су уз то још и обе уговорне одредбе ништаве, на основу свега наведеног потпуно је јасно да предметни уговори не могу опстати без оваквих ништавих одредби, због чега су такви уговори у целости ништави у складу са одредбама чланова 103 и 105 Закона о облигационим односима.

IV

ОСНОВНА ПОБУДА ЗА ЗАКЉУЧЕЊЕ УГОВОРА О КРЕДИТУ И ФИНАНСИЈСКОМ ЛИЗИНГУ

Сагласно одредби члана 51 став 1 и 2 ЗОО „свака уговорна обавеза мора имати допуштен основ. Основ је недопуштен ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима“. Према одредби Члана 52 ЗОО, „уколико основ не постоји или је недопуштен уговор је ништав. Основ је непосредни разлог закључења уговора који у уговору може бити видно изражен или прикривен, али у сваком случају мора бити допуштен.“

И према члану 53 ЗОО „(1) Побуде из којих је уговор закључен не утичу на његову пуноважност.

(2) Али, ако је недопуштена побуда битно утицала на одлуку једног уговарача да закључи уговор и ако је то други уговарач знао или морао знати, уговор ће бити без дејства.“

Јасно је да синтаagma” без дејства” коју Закон користи има практичну последицу у ништавости уговора.

Према одредби члана 103. став 1 ЗОО „(1) Уговор који је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима ништав је ако циљ повређеног правила не упућује на неку другу санкцију или ако закон у одређеном случају не прописује шта друго.“, а према члану 105 ЗОО (1) Ништавост неке одредбе уговора не повлачи ништавост и самог уговора, ако он може опстати без ништаве одредбе, и ако она није била ни услов уговора ни одлучујућа побуда због које је уговор закључен.“

Основ и побуда корисника кредита и финансијског лизинга за закључење уговора са ЦХФ валутном клаузулом била је понуђена висина каматне стопе која која је била нешто нижа у односу на кредите индексиране у валути Евро, као и мирно уживање својине и других имовинских права стечених на основу тако склопљеног уговора, гарантовано чланом 58 Устава, али и уз законом прописану заштиту свих интереса корисника кредита и финансијског лизинга у складу са основним начелима облигационог права - сасвесности и поштења (чл. 12), забране злоупотребе права (чл. 13), забране стварања и искоришћавања монополског положаја (чл. 14), једнаке вредности узајамних давања (чл. 15) и забрани проузроковања штете (чл. 16). а исто тако и чл. 3. став 1. тачка, 2, чланом 11, чланом 17 став 1 и 2 Закона о заштити потрошача

Нико од корисника ЦХФ кредита и финансијског лизинга није склопио уговор да би свој животни положај погоршао и остао без имовине због које је ушао у кредитни однос, него напротив, да би га поправио, мирно уживао у стеченој имовини, а рате отплаћивао у року. Имајући у виду да суд по службеној дужности пази на ништавост, код сваког појединачног уговора се, осим чињенице да се мора утврдити да ли банке и лизинг друштва поседују поуздани писани доказ да су пласирана динарска средства прибавила посредством сопственог задужења у ЦХФ валути и да су пре закључења уговора кориснику кредита и финансијског лизинга доставила потпуну писану информацију о свим пословним ризицима и економско финансијским последицама које ће настати применом такве клаузуле, морало испитати и шта је била основ и пубуда корисника кредита или финансијског лизинга да прихвати закључење понуђеног уговора са ЦХФ валутном клаузулом у смислу одредаба члана 53. став 2. Закона о облигационим односима.

Обзиром да су банке у готово 100% случајева обрачунавале и наплаћивале већу укупну камату (уговорена камата + Либор) него је прописано уговором, односно нису усклађивали ефективну каматну стопу у складу са падом Либора, док су је у случају раста усклађивали, што аутоматски доказује да су једнострано променили уговорену камату, те да је дошло до енормног раста курса ЦХФ у односу на Динар и Еуро, за кориснике кредита су наступиле обавезе које они нису могли предвидети, а које су последица неправично конституисаних уговорних одредби, а које су битно утицале и биле основ и побуда корисника кредита да закључе понуђене уговоре, услед чега се на захтев потрошача такви уговори морају прогласити апсолутно ништавим.

Уговори о кредиту и финансијском лизингу који су исплаћени у целости, те уговори који су одлуком банака и лизинг друштва једнострано прекинути и предати у принудну наплату, (путем продаје заложене покретне или непокретне имовине, или других инструмената обезбеђења уговора), се више не могу одржати на снази, те се на основу члана 103. став 1. и члана 105. Закона о облигационим односима као такви морају одмах прогласити апсолутно ништавим у целости.

Према Члану 104 ЗОО “(1) У случају ништавости уговора свака уговорна страна дужна је да врати другој све оно што је примила по основу таквог уговора, а ако то није могуће, или ако

се природа оног што је испуњено противи враћању, има се дати одговарајућа накнада у новцу, према ценама у време доношења судске одлуке, уколико закон што друго не одређује.”

А према Члану 108 ЗОО “Уговарач који је крив за закључење ништавог уговора одговоран је своме сауговарачу за штету коју трпи због ништавости уговора, ако овај није знао или према околностима није морао знати за постојање узрока ништавости.”

V

КАУЗА

Шта је то кауза, основ уговора о кредиту индексираног у швајцарским францима? Да ли она постоји? У најпростијем преводу за разумевање, **најлакше је рећи да је кауза мотив и разлог закључења уговора. Кауза мора постојати на страни оба уговорника. Кауза мора бити јасна, видљива, транспарентна свим уговорним странама. Кауза не сме бити сакривена. Кауза дакле мора бити позната величина, понављамо за обе уговорне стране.**

У моменту закључења уговора кауза је била јасна (искрена, наивна) само код једне уговорне стране – зајмопримца. Банка и лизинг друштва као зајмодавац и давалац финансијског лизинга су такође имала своју, посебну каузу коју су знала, а нису је унапред саопштили другом уговорнику. Заправо, банке и лизинг друштва у оваквим трансакцијама су дужни да обзране „своју каузу“ и крајње домете тога правног посла. Оне су професионалци у свом послу и морају да знају кретања на светском тржишту капитала.

Дакле, банке и лизинг друштва су знале да је у том моменту франак био на најнижем нивоу и да је неминован скок курса. Њихова кауза (разлог) давања кредита јесте управо постизање таквога, стручно предвиђеног максималног ефекта у оплодњи капитала, који доводи до енормних зарада зајмодавца и енормних губитака на страни зајмопримца. Као што се види кауза закључења уговора за зајмопримца није била позната, то јест задња намера је сакривена тако што није саопштена извесна будућа околност флукуације курса на банкарском тржишту. Банка и лизинг друштва су знали, или морали знати своју каузу, а њихови клијенти нису знали, нису је сазнали, нити су морали сазнати каузу банке и лизинг друштва. Банкарска и кауза лизинг друштва се открила сама од себе кроз време извршења таквога уговора. **Код двострано теретних, именованих уговора, као што је уговор о кредиту и уговор о финансијском лизингу кауза мора бити јасна од почетка и мора бити иста у току целог трајања уговора.** Кауза је психички елемент уговора заснован на објективним мерилима одредивости предмета уговора и она као таква мора бити представљена у складу са добрим пословним обичајима. Такви уговори су тотално противни нашем позитивном, а посебно облигационом праву.

Разлика између каснијег динарског ануитета и ануитета по првој рати представља зарату банке и лизинг друштва на валутној клаузули. У финансијским извештајима, банке и лизинг друштва их књиже најчешће као „приходи од промене вредности имовине и обавеза“. **Да ли одредба члана 1065 Закона о облигационим односима предвиђа приходе од промене вредности? Не, одредба члана 1065 Закона о облигационим односима предвиђа само приходе од камате (кроз обавезу корисника кредита и финансијског лизинга да врати примљен новац и плати уговорену камату).**

Да ли се динарски кредит, са свим динарским трансакцијама, и када банка извршава своју обавезу стављања на располагање новца и када корисник кредита плаћа динарске ануитете, примењује закон који се бави пословањем у девизама. Не, не примењује се. Тај закон се примењује само на девизине кредите.

Да ли кредит којим су повређена без изузетка сва императивна, когентна начела уговорног права предвиђена Законом о облигационим односима, може као такав да опстане? Апослутно не.

Да ли би стављање ван снаге неправичних одредби имало за последицу да банке не могу да врате кредите у швајцарским францима у матичну банку? Не, јер не постоје ни задужења у валутама швајцарског франка, осим код три банке у Србији, у врло малом износу и на кратак рок, али наравно може се истражити да ли се ради о стварним кредитима и новцу који је у Србију ушао и као такав размењен код централне банке или се ради о валутним сваповима који само формално обезбеђују валутну усклађеност.

Посебно треба истаћи да када банка пласира динарски кредит, њена валутна неусклађеност и ризици у том смислу не постоје. Банци и не треба да има нечији депозит у валути швајцарског франка да би могла кориснику кредита да исплати динаре.

Уколико корисник кредита није био адекватно предуговорно информисан о ризицима предметног правног посла и могућим негативним последицама (информисање како делује механизам двоструког валутног ризика, не само на ануитет, већ и на главницу, на јасан и недвосмислен начин - да главница кредита може порастати у односу на евро и динарски изражену примљену главницу, те да редовним плаћањем главница у домаћој валути и валути евро (која је у Србији такође референтна за цену станова) може постајати неограничено већа, затим информисање да је ЦХФ у односу на валуту евро на историјском минимуму и да се очекује њен раст; информисање да су све релевантне институције и централне банке у Европи упозоравале на ризик везивања за валуту швајцарског франка; информисање да је ризично улазити у такав правни посао уколико корисник кредита није кредитно способан за кредит у домаћој валути (**какво писмено упозорење су од 2006. аустријске банке морале уручити клијенту**), информисање да је корисник кредита потпуно валутно неусклађен уколико нема стална примања на исти рок која зависе од раста валуте швајцарског франка или сталне приходе у швајцарском франку, на исти рок, тада су уговорне одредбе – клаузуле, којима је кориснику кредита наметнута обавеза да за пласиран износ динара врати одређену количину новаца изражену у валути швајцарског франка, потпуно неправичне, ништаве и не треба да обавезују потрошача.

Доказ да се радило о циљаној финансијској клопци је и чињеница да је камата коју су банке и лизинг друштва нудиле за индексацију у валути швајцарског франка биле увек мање од индексације на евро, а динарски кредити без индексације, код банака које су их имале, износиле су око 30%. Када исто лице аплицира за кредит, укупна примања су иста, непокретност је исте вредности, једино што корисника кредита чини мање или више способним је каматна стопа. Мањом каматном стопом, банке и лизинг друштва су убеђивале потенцијалне кориснике кредита и финансијског лизинга у наводну кредитну способност, која заправо никада није постојала. Нити једна кредитна анализа циљано није обухватила валутни ризик, а посебно не двоструки валутни, који ризик је присутан код ЦХФ индексације. Због свега наведеног, имајући у виду да спорни уговори због свих чињеница које су толико очигледне да су постале неспорне, изузетно шпекулативни и чак зеленашки правни послови, који су потпуно нарушили, не само монетарни, већ и правни систем Републике Србије, у коме су сва основна, императивна начела уговорног права потпуно нарушена, код којих је предмет уговорне обавезе постао неодређен и неодредив, додатно и замењен – из динарског у девизну главницу, те је нарочито спорна и кауза банке за закључење таквог правног посла, код кога се протеком времена главница повећава, а не пада, уговори о кредиту и финансијском лизингу који су индексирани у валути швајцарског франка су апсолутно ништави правни послови, а у складу са одредбом члана 105 Закона о облигационим односима.

VI

ЗАКОН О ЗАШТИТИ КОРИСНИКА ФИНАНСИЈСКИХ УСЛУГА ИЗЈЕДНАЧАВА БАНКУ И ЛИЗИНГ ДРУШТВА

Да су лизинг друштва као давалац услуга финансијског лизинга и ћерка друштва банака у погледу примене императивних прописа Републике Србије изједначени пред Законом доказује и Закон о заштити корисника финансијских услуга који наводи следеће:

Према Чл. 5. Закона о заштити корисника финансијских услуга (ЗЗКФУ) Основна начела заштите корисника, у смислу овог закона, јесу следећа:

- 1) право на равноправан однос с даваоцем финансијске услуге,
- 2) право на заштиту од дискриминације,
- 5) право на заштиту права и интереса.

Члан 7. став 3 Уговор не може да садржи одредбе којима се корисник одриче права која су му гарантована овим законом.

Члан 8. Уговорна обавеза мора бити одређена, односно одредива. Новчана уговорна обавеза је одредива што се тиче њене висине ако зависи од уговорених променљивих елемената, односно променљивих и фиксних, с тим што су променљиви елементи они који се званично објављују (референтна каматна стопа, индекс потрошачких цена и др.).

Новчана уговорна обавеза је временски одредива ако се на основу уговорених елемената може утврдити кад доспева.

Елементи из ст. 2. и 3. овог члана морају бити такве природе да на њих не може утицати једнострана воља ниједне од уговорних страна.

Уговори не могу да садрже упућујућу норму на пословну политику кад су у питању они елементи који су овим законом предвиђени као обавезни елементи уговора.

Глава II БАНКАРСКЕ УСЛУГЕ И ЛИЗИНГ

Одељак 1. ИНФОРМИСАЊЕ У ПРЕДУГОВОРНОЈ ФАЗИ

1. Оглашавање, Члан 15 Банка и давалац лизинга дужни су да, при оглашавању депозитних и кредитних услуга и послова лизинга код којих огласна порука садржи каматну стопу или било који нумерички податак који се односи на цену или приход, јасно и прецизно на репрезентативном примеру наведу:

- врсту депозита/кредита/предмета лизинга;
- висину и променљивост годишње номиналне каматне стопе;
- ефективну каматну стопу;
- валуту у којој се уговара депозит/кредит/лизинг;
- период на који се уговара депозит/кредит/лизинг;
- критеријуме за индексирање депозита/кредита/лизинга;
- укупан износ депозита/кредита;
- све трошкове који падају на терет корисника.

При оглашавању лизинга, давалац лизинга, поред података из става 1. овог члана, дужан је да наведе и следеће податке:

- бруто набавну вредност предмета лизинга, висину учешћа и износ нето финансирања;

- број и износ рата лизинг накнаде, као и период у коме рате доспевају за наплату (месечно, тромесечно и сл.).

При оглашавању из ст. 1. и 2. овог члана, износ ефективне каматне стопе треба да буде назначен, односно написан тако да је уочљивији од осталих елемената.

Оглашавањем из ст. 1. и 2. овог цлана сматра се оглашавање у смислу закона којим се уређује оглашавање - оглашавање у средствима јавног информисања, у просторијама банке и даваоца лизинга (брошуре, рекламни леци и др.), односно на Интернет страници.

Члан 28. Ако банка или давалац лизинга намерава да неки од обавезних елемената уговора измени, дужна је да прибави писмену сагласност корисника пре примене те измене. У случају да корисник није сагласан са овом изменом, банка, односно давалац лизинга не може из тог разлога једнострано изменити услове из уговора, нити уговор једнострано раскинути, односно отказати.

Члан 34. Банка је дужна да при одобравању кредита индексираног у страниј валути примењује званични средњи курс који се примењује и при отплати кредита. Одредба става 1. овог члана сходно се примењује на уговор о лизингу, односно депозиту.

Члан 41. на неправичне уговорне одредбе и непоштено пословање, као и на поступак њихове забране, сходно се примењују одредбе закона којим се уређује заштита потрошача.

Напоследку, оснивачи и власници свих лизинг друштава су заправо банке, па и извештај Народне банке Србије за прво тромесечје 2014 године и то СЕКТОР ЗА КОНТРОЛУ ПОСЛОВАЊА БАНАКА, ОДЕЉЕЊЕ ЗА НАДЗОР НАД ПОСЛОВАЊЕМ ДАВАЛАЦА ФИНАНСИЈСКОГ ЛИЗИНГА, лизинг друштва сврстава под сектор за контролу пословања банака, а надаље у истом извештају даје табеларни преглед лизинг друштава у Србији са њиховим оснивачима, тачније власницима.

Преглед власничке структуре давалаца лизинга дат је у Табели 2. Табела

2 – Преглед власничке структуре давалаца лизинга

Р. бр.	Давалац лизинга	Власник	% власништва
1.	СА Leasing Srbija d.o.o. Beograd	Credit Agricole Banka Srbija a.d. Novi Sad	100
2.	ERB Leasing a.d. Beograd	EFG New Europe Holding b.v, Amsterdam, Holandija EFG Eurobank Ergasias s.a, Atina, Grčka Eurobank a.d. Beograd	48,63 25,81 25,56
3.	Hypo Alpe- Adria-Leasing d.o.o. Beograd	НЕТА Asset Resolution GmbH, Клагенфурт, Austrija	100
4.	Intesa Leasing d.o.o. Beograd	Banca Intesa a.d. Beograd	100
5.	LIPAKS d.o.o. Beograd	Мирко Жежељ Зоран Танасић Сандра Цодић	48,19 48,19 3,11

		Милорад Милић	0,51
6.	NBG Lizing d.o.o. Beograd	National bank of Greece s.a. Atina, Grčka	100
7.	NLB Leasing d.o.o. Beograd	Nova Ljubljanska banka d.d, Ljubljana, Slovenija	100
8.	Piraeus Leasing d.o.o. Beograd	Piraeus Bank s.a. Atina, Grčka Piraeus Bank a.d. Beograd	51,00 49,00
9	Porsche Leasing SCG d.o.o. Beograd	Porsche Bank AG, Salzburg, Austrija	100
10.	Procredit Leasing d.o.o. Beograd	ProCredit Bank a.d. Beograd	100
11.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Beograd	Raiffeisen banka a.d. Beograd Raiffeisenbank – Leasing International GmbH, Beč, Austrija	50 50
12.	S-Leasing d.o.o. Beograd	Steiermarkische Bank und Sparkassen Aktiengesellscha ft, Grac, Austrija Erste Bank a.d. Нови Сад	25 75
13.	Sogelease Srbija d.o.o. Beograd	Societe Generale Banka Srbija a.d. Beograd	100
14.	UniCredit Leasing Srbija d.o.o. Beograd	UniCredit Leasing S.P.A, Bolonja, Italija	100
15.	VB Leasing d.o.o. Beograd	VB-Leasing International Holding GmbH, Beč, Austrija	100
16	Zastava Istrabenz Lizing d.o.o. Beograd	Istrabenz D.D. Koper, Slovenija АД за холдинг, консалтинг и менаџмент послове Група Застава возила, Крагујевац – у реструктурирањ у	95,2 4,8

Доказ: https://nbs.rs/export/sites/NBS_site/documents/lizing/izvestaji/FL_I_2014.pdf

VII

УСТАВНА ОБАВЕЗА СРБИЈЕ ДА ПРИМЕЊУЈЕ ЕВРОПСКЕ ЗАКОНЕ И ПРАКСА СУДА ЕУ У ВЕЗИ НИШТАВОСТИ ЦХФ УГОВОРА И УГОВОРА О КОНВЕРЗИЈИ

Члан 16 Устава Републике Србије гласи:

„Спољна политика Републике Србије почива на општепризнатим принципима и правилима међународног права.

Општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни су део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују. Потврђени међународни уговори морају бити у складу с Уставом.“

Сходно одредби члана 16. став 2. Устава Републике Србије, као и Споразума о стабилизацији и придруживању закљученом између Републике Србије и Европске уније 29.4.2008. године, конституше се обавеза домаћих правосудних органа да у поступку пресуђења реализују делотворну заштиту корисника кредита од свих непоштених уговорних одредаба и могуће злоупотребе моћи коју има банка давалац кредита у поступку нуђења и закључења једнострано сачињених стандардизованих уговора о кредиту.

У вези стим директива 93/13 Европске Уније, непоштену пословну праксу дефинише као „сваки поступак, пропуст, начин пословања и представљања, вид пословне комуникације при оглашавању или маркетинг трговца у вези са промоцијом, продајом или испоруком производа. Она битно ремети економско понашање потрошача и смањује његову способност да донесе одлуку засновану на свим потребним подацима и тиме га наводи да донесе одлуку о закључењу посла коју у другачијим околностима не би донео. Неправичне одредбе у потрошачким уговорима су оне закључене између трговца односно даваоца услуге и потрошача које нису биле појединачно уговоране, а које су супротне начелу савесности и поштења и нарушавају равнотежу права и обавеза које настају на основу уговора, а на штету потрошача.”

У складу са наведеним Врховни суд Европске Уније је пресудом Ц-655/2020 утврдио да су **УГОВОРИ СА НИШТАВОМ ПРОМЕЊЕНОМ КАМАТНОМ СТОПОМ НА ЗАХТЕВ ТУЖИОЦА НИШТАВИ У ЦЕЛОСТИ!**

Ништаве уговорне одредбе не могу се касније конвалидирати никаквим накнадним правним радњама, осим ако се ради о одредбама мањег значаја. **Одредбе о валути и камати јесу одредбе о главном предмету и цени које одређују вредност кредита и цену кредита, па оне никако нису одредбе мањег значаја. То значи да се не могу ни конвалидирати.**

Закон о конверзији није донесен зато да се уклоне ништаве уговорне одредбе, него зато да се олакша положај потрошача који су имали кредите чије су рате нарасле чак и до 100%. Осим тога, у време када је закон донесен и спроведен није се ни знало да ће тек касније бити утврђена ништавост валутне клаузуле ЦХФ.

Суд ЕУ у својим пресудама Ц-118/17 и Ц-260/18 јасно је изразио два битна става:

- уговори с ништавом валутом ништави су у целости

- након конверзије, потрошач има право на националном суду утврђивати је ли конверзијом добио пуну реституцију, па ако није, онда му национални суд пуну реституцију мора омогућити.

Суд ЕУ је пресудом Ц-452/18 јасно рекао, **ако се нагодбом потрошач није одрекао информисано својих будућих потраживања ради накнадно утврђене ништавости, онда потрошач и даље има право на та потраживања.**

Суд ЕУ је пресудом Ц-655/20 јасно рекао да уговор с ништавом ценом (каматом) на захтев потрошача мора бити ништак у целости.

Закон о конверзији изричито је забранио условљавање потрошача било каквим одрицањима, па тако и одрицањима од потраживања на која ће тек накнадно сазнати да има право.

Део изреке под бројем 1. битан је за утврђење ништавости уговора који садрже ништаву променљиву каматну стопу, где Суд ЕУ недвосмислено тврди да такав уговор мора бити утврђен ништавим, ако то потрошач затражи на суду.

Део изреке цитиран под бројем 2. битан је за утврђење права на обештећење потрошача који су конвертовали ЦХФ у ЕУРО на основу тзв. Закона о конверзији. Конверзијама је ништава променљива каматна стопа (ПКС) замењена тек од дана конверзије новом ПКС-ом у којој је уговорен фиксни и променљиви део. До дана конверзије у израчунима нових главница примењене су ништаве каматне стопе из еуро кредита које су банке у истоврсним еуро кредитима повећавале својом вољом, без утврђених и уговорених параметара.

Конверзијом потрошачи нису обештећени, што се доказује судским вештачењем, међутим додатни елемент који иде у прилог томе да конверзијом потрошач није доведен у равнотежу с банком јесте и та изрека у пресуди Ц-655/20 о замени ништаве одредбе од почетка уговорног односа. Конверзија није била ретроактивна него квази-ретроактивна, а једино су израчуни нових главница били израђени поређењем плаћања рата од почетка кредита с ратама симулираних еуро кредита с непоштеним каматним стопама. Међутим, уколико су темељни уговори ништави, онда су ништави и анекси тих уговора, будући да анекс уговора не може опстати без темељног уговора.

На основу свега изнетог, предлажемо да Уставни суд покрене поступак за оцену уставности и законитости, те после спроведеног поступка и одржане јавне расправе, донесе следећу

О Д Л У К У

Утврђује се да Закон о конверзији стамбених кредита индексираних у швајцарским францима („Службени гласник РС“ бр. 31/2019) није у сагласности са Уставом Републике Србије, или алтернативно Одлуку

Утврђује се да одредбе члана 4. Закона о конверзији стамбених кредита индексираних у швајцарским францима („Службени гласник РС“ бр. 31/2019) нису у сагласности са Уставом Републике Србије.

У Београду 05.04.2023.године

ПОДНОСИОЦИ ИНИЦИЈАТИВЕ

Удружење грађана

Франак Србија

Председник Скупштине Нада Мандић

Председник Управног Одбора Душан Мирковић

Зам. Предс. Управног Одбора Александар Кнежевић